

Székely

A MAGYAR MŰVELŐDÉSI INTÉZET LAPJA

2/1

TARTALOM

Editorial 1

Megkérdeztük

Striker Sándort 1

Kuti Éva: A nonprofit szervezetek szerepe a kilencvenes évek magyar társadalmában és gazdaságában (I. rész) 4

Frigyesy Ágnes: A Kárpátmedencei Magyar Közművelődési Intézmények és Szervezetek I. Találkozójáról (I. rész) 9

Faluképek

Kary József: Bélapátfalva és a kábeltelevízió 11

Lidérces mennyország – A kultúra szerepe a változó világban. Részletek Striker Sándor szerkesztői előszavából és konferencia zárszavából. 17

Jagasics Béla: Zalai civil állapotok 18

Pál Miklósné: Békés megyei közművelődési adatok (1995.) 20

70 éves a karcagi Kultúrpalota

Köszöntőt mondott: Garai Katalin 22

Bóka Mária válogatása az 1996. második félévében megjelent könyvekből 23

Díjak, kitüntetések

Pályázati felhívás

Információk

Meghívó

Felhívás

SZÍN – országos közművelődési folyóirat. Megjelenik kéthavonta. A Magyar Művelődési Intézet lapja. Szerkesztő bizottság: Bóka Mária (Székesfehérvár), Gyulai Lajos (Miskolc), Jagasics Béla (Zalaegerszeg), Kary József (Eger), Szabados Péter (Kaposvár), Szelestey Zsuzsanna (Veszprém). Főszerkesztő: MÁTYUS ALIZ. Kiadja a Magyar Művelődési Intézet. Felelős kiadó: FÖLDIÁK ANDRÁS. A szerkesztőség címe: 1251 Budapest Corvin tér 8. Tel.: 201-57-64.

Ára: 90 Ft.

Borítóterv: Szüts Eszter

E számunkat Mészáros Géza festőművész rajzaival illusztráltuk.

ISSN 1416-6925

EDITORIAL

Közművelődési intézményekkel és civil szervezetekkel foglalkozunk, s tesszük ezt még majd következő számunkban is. Nem veresenyeztetjük a kétféleséget egymással semmilyen vonatkozásban, még úgy sem, hogy melyikről közlünk több vagy akár nagyobb terjedelműbb vagy netán színvonalasabb írást. Az egymáshoz mérésről Nemeskürty István A magyar irodalom képes története címet viselő televíziós sorozatának tanulságos fejtegetése jut eszembe, miszerint a magyar irodalomtudósok mily nagy örömmel boncolgatták Kármán József Fanny hagyományai című műve hasonlóságait a nagy Goethe Werther keservei című munkájával, s így nem vehették észre, hogy Kármán József Fannyja mennyivel jobban átérelhető, mint Goethe Werthere. Itt egy nő még ott egy férfi, aki kesereg.

A Szín nyitott műhely, s szeretnénk, ha ez a jellege abban is megmutatkozna, hogy a megjelent írásokhoz akár széljegyzetszerűen is megtennék megjegyzéseiket. A lapunkban ajánlott Lidérces mennyország című könyv minden előadása kínálja az alkalmat a hozzászólásra, az el- és továbbgondolásra. Szeretnénk, ha minél többen szólalnának meg. Annál messzebbre hallatszanánk. S minél több olyan ember szólal meg, akit a saját környezete hitelesít, annál súlyosabban hangzunk.

Egy metroutazásnyi ismeretség során Szabó Jenő nyugdíjas elhelyezte magát viszonyítási pontokat megjelölve társadalmunkban, s e nem egészen fél óra alatt még az is kikerekedett, mi a "bár" és mi a "biztos", mik a történések és mik a meghatározó értékek. Szabó Jenő a családot tartja a legfontosabbnak. Tartását, látható méltóságát családba ágyazottságán túl a családi élethez nélkülözhetetlen házak felépítése adja. Hármat épített. Egyet, amelyikben feleségével felnevelték a gyerekeiket, egyet a kisebb fiának, amikor nőstülmi készült és egyet a Balatonon, nyaralónak. Ez utóbbit adta el, amikor nyugdíjba ment, a megélhetéshez kiegészítésnek használják a kamatot és ebből kérhetnek kölcsön a fiúk, ha vállalkozásukhoz időlegesen pénzre van szükségük.

Amikor kiderült, hogy bár a család szent, kisebb fia válik, Szabó Jenő egytértett abban, hogy a ház maradjon a feleségé és a gyereké. Még akkor is, ha tapasztalta, hogy egykori kollegája hasonló válás után tizenöt év múlva jutott újra lakáshoz.

Szabó Jenő tudja, hogy lehet másról beszélni, de a legfontosabb, hogy anyagi dolgokban tiszta legyen a helyzet. Képes minden az anyagi dolgokon múlni. Ha pénz-kérdésekben nincs korrektség, ezen az erkölcsi téren még legjobban követhető területen, képzelhető, hogy az összes többi mennyire válik ingataggá.

Szabó Jenő, mint minden ember, aki rendben van magával, nyitott és derűs. Átadja egy fiatalnak a helyét, mert az eszik. Nyugodtabban jobban esik neki. Amikor elválnak egymástól, kezet fogunk és bemutatkozunk. Ő megy a dolgára, én meg megállok, hogy jól telesszívjam a tudóm levegővel. Ha ilyenek sokan vannak, akkor... – Erről is szól a lap.

MÁTYUS ALIZ

MEGKÉRDEZTÜK

"... a lakosság... marad és hosszútávon gondolkodik."

STRIKER SÁNDOR

a Művelődési és Köznevelési Minisztérium Közművelődési Főosztályának vezetője. A közművelődési törvényről kérdeztük.

Striker Sándor: Az 1976-os közművelődési törvény – bármily különös – már több mint húsz éves, de még mindig nincs hatályon kívül helyezve. Igaz, a deregulációs folyamat során kivették belőle azokat a kifejezéseket, amelyek a szocialista társadalom építésére utaltak. A törvényt azért nem helyeztettük hatályon kívül, mert mindenképpen ragaszkodtunk ahhoz, hogy új törvény lépjen a helyébe. Azért van erre szükség, mert ugyan alapvetően máshogy, de gondoskodni kell a közművelődés feltételrendszeréről. Az előző törvény, a '76-os egy céltételező törvény volt, feladatokat határozott meg. A szocialista társadalom építésének megfelelően a szocialista embertípus kialakításához szabta meg a feladatokat. Elsősorban intézményeknek, társadalmi szervezeteknek, vállalatoknak írta elő, hogy mi a feladatuk. Ehhez képest teljesen más megközelítésű törvényre van szükség. Ennek megfelelően nem céltételező törvényről van most szó, hanem egy feltételrendszert biztosító jogszabályról. Az álláspont, a koncepció az, hogy a közművelődés az állampolgároknak és közösségeiknek joga, és ehhez a feltételrendszert kell biztosítani. Az volt a legnehezebb, hogy ezt alá tudjuk támasztani, és el tudjuk fogadtatni. Ez egy hosszú évek alatt végbemenő folyamat volt, hiszen előbb a piacorientáltság gondolköre diktált, és azt várta csaknem mindenki '89 környékén, hogy a kultúrát és a közművelődést is átveszi majd a polgár, a polgárok közössége. Azonban kiderült, körülbelül '93-ra, hogy a gazdasági folyamatok annyira kedvezőtlenek, a társadalom vásárló ereje olyan csekély, hogy nem tudja eltartani költségvetési támogatás nélkül, piaci viszonyok között ezeket a művelődési tevékenységeket és az intézményeket. Hozzá kell tenni, hogy sehol a világban egyébként a kultúra nem önfenntartó, az antik Róma mecénás szava is innen származik. Nyilvánvaló, hogy valaki vagy a gazdasági szférából vagy az államhatalmi szférából mindenütt támogatja a kultúrát és a művelődést, mégpedig az adott hagyományoktól függő működési rendben.

Azt kell tehát megfogalmazni a törvényben, mi ez a működési rend, hogy a magyar struktúra hagyományai mentén és jelenlegi lehetőségeinek megfelelően támogathassa az állampolgárok és közösségeik művelődési folyamatait, művelődési tevékenységét.

A törvény így ennek megfelelően tagolódik. Kijelenti, hogy a közművelődési tevékenység közérdek, melynek – állami feladatként – a feltételrendszerét valamilyen módon biztosítani kell. Elsősorban azonban megfogalmaztuk, milyen tevékenységi szférákra, tevékenységi körökre terjed ki a közművelődés, készítettünk egy nagyon pontos felsorolást. Ez azért nagyon fontos, mert a '76-os törvény ezt nem tartalmazta. Akkor mindenki tudta, mi a közművelődés, vagy úgy tett, hogy tudja, a törvény tárgyát nem kellett külön kifejtetni. Most már annyira tagozódott a társadalmi tevékenységek rendszere, hogy mindenkinek meg kell határoznia a saját tevékenységét. A mostani törvényekben már hosszú fejezetek